

ADAM DURAK SDB

OBRAZ TRÓJCY ŚWIĘTEJ W OBRZĘDACH SAKRAMENTÓW CHORYCH STUDIUM HERMENEUTYCZNE TEKSTÓW CELEBRACJI

Temat Trójcy Świętej w liturgii nie jest tematem nowym, chociaż Sobór Watykański II sprawił, że teologowie współcześni częściej nawiązują do roli i miejsca Trójcy Świętej w życiu Kościoła¹. W sposób wyjątkowo bogaty misterium Trójcy Świętej ukazują teksty biblijne, zwłaszcza liturgiczne formuły trynitarne Nowego Testamentu, a także obrzędy zawarte w posoborowych księgach liturgicznych². W niniejszym studium pragniemy zatrzymać się przy jednej z nich, a mianowicie przy księdze *Sakramenty chorych*³, by z tekstów celebracji w niej zawartych wydobyć obraz Trójjedynego Boga.

Mając na uwadze jubileuszową okoliczność ks. prof. dra hab. Jerzego Józefa Kopcia CP, pragniemy przeprowadzić to studium, na ile to w artykule jest możliwe, za pomocą metod stosowanych w hermeneutyce liturgicznej⁴. Prowadzone bowiem od wielu lat w Papieskim Instytucie Liturgicznym „San

Prof. dr hab. ADAM DURAK SDB – zmarł 24 VI 2005 r., były kierownik Katedry Hermeneutyki Liturgicznej na Wydziale Teologicznym UKSW w Warszawie.

¹ Zob. X. O c h o a. *Index verborum cum documentis Concilii Vaticani Secundi*. Roma 1967 s. 497. Zob. także np. A. M. Triacca, A. Pistoia (red.). *Trinité et liturgie. Conférences Saint-Serge XXX Semaine d'études liturgiques (Paris, 28 juin – 1 juillet 1983)*. Roma 1984 (razem z obfitymi przypisami).

² Trzeba też przynajmniej zauważyć, że również inne tradycje liturgiczne znacząco wzbogacają ten temat.

³ *Sakramenty chorych. Obrzędy i duszpasterstwo*. Wyd. 2. Katowice 1991.

⁴ Por. A. D u r a k. *Hermeneutyka liturgiczna*. W: *Encyklopedia Katolicka*. T. 10. Lublin 2004 kol. 1235-1236. Innego rodzaju studia na temat sakramentów chorych: J. S t e f a ń s k i. *Sakrament chorych w reformie Soboru Watykańskiego II*. Poznań 1988; Z. W i t. *Troska liturgiczna o człowieka chorego w świetle polskich rytuałów potrydenckich (1631-1964)*. Lublin 1995; Cz. K r a k o w i a k. *Namaszczenie chorych – sakrament uzdrowienia*. Lublin 2004.

Anselmo” w Rzymie studia z zakresu hermeneutyki liturgicznej mogą również w Polsce zataczać coraz szersze kręgi dzięki długoletniemu, życzliwemu poparciu moich wysiłków na tym polu naukowym przez ks. prof. Jerzego Józefa Kopcia CP⁵

Hermeneutyka liturgii, jako jeden z działów teologii liturgii, zajmuje się badaniami tekstów liturgicznych i ich interpretacją, posługując się przy tym odpowiednimi metodami stosowanymi w hermeneutyce liturgii⁶ Badania te są bardzo pożyteczne zwłaszcza dla całej teologii praktycznej, a ich owoce są coraz lepiej wykorzystywane dla duchowego dobra Kościoła. W tych studiach uwzględnia się cały kontekst studiowanych tekstów, bada się różne ryty celebracji, a także ich bogaty język symboli i znaków, nie zapominając o znaczących dla całości licznych wymiarach teologicznych. Praktyka ostatnich lat wskazuje, że polscy liturgiści coraz częściej podejmują prace magisterskie z zakresu hermeneutyki liturgicznej. Najczęściej jednak ograniczają się do stosowania tych samych metod i do studium euchologii mniejszej⁷ Artykuł pragnie zachęcić większe grono teologów liturgistów do podejmowania prac z zakresu hermeneutyki liturgicznej w szerszym zakresie.

ETAPY PRZEPROWADZONYCH BADAŃ NAD TEKSTAMI OBRZĘDÓW SAKRAMENTÓW CHORYCH

Zaznaczyliśmy wyżej, że naszym badaniom poddajemy teksty obrzędów *Sakramentów chorych*. Nie sposób przedstawić tu kompletne studium⁸, dlatego ograniczamy się jedynie do opisu przeprowadzonych badań. Studium dotyczy zarówno tekstów biblijnych, jak i euchologicznych, zawartych nie tylko w sa-

⁵ Obrona tematyka jest także nieśmiałym dopowiedzeniem do studium Jubilata: J. J. K o p e ć. *Misterium choroby i cierpienia*. W: S. K o p e r e k (red.). *Ante Deum stantes*. Kraków 2002 s. 427-435.

⁶ Niektóre z tych metod przedstawiłem na corocznym Seminarium Wykładowców Liturgiki w Łodzi – por. A. D u r a k. *Hermeneutyka liturgii*. „Roczniki Teologiczne” 46: 1999 z. 8 s.131-137.

⁷ Por. tamże.

⁸ Kompletne studia por. A. D u r a k. *Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa. Analiza hermeneutyczna tekstów celebracji*. Kraków 1999; J. G ó r z y ń s k i. *Matka Boża w misterium paschalnym. W świetle formularzy Okresu Paschalnego „Collectio Missarum de Maria Virgine”* Warszawa 1999; I. B o c h y ń s k i. *Teologiczne treści błogosławieństw sprzętów liturgicznych i przedmiotów kultu religijnego w świetle odnowionych „Obrzędów Błogosławieństw”* Łódź 1998; J. S k o r u p k a. *Treści teologiczne w formularzach mszalnych o misjonarzach*. Warszawa 2000.

mych obrzędach, lecz także we *Wprowadzeniu* do księgi. Przedmiotem naszej uwagi są wszystkie teksty celebracji. Chodzi zatem nie tylko o same formuły modlitewne czy teksty czytań. Analizie liturgicznej poddajemy także różne pouczenia, litanie, modlitwy wiernych i przewidziane śpiewy.

W obecnym studium można wyróżnić trzy etapy postępowania metodologicznego. Pierwszy z nich poświęcony został uważnej analizie księgi obrzędów i „dekompozycji” ich różnorodnych tekstów. Celem tego działania jest wyodrębnienie tzw. zdań syntagmatycznych czy po prostu syntagm. W drugim etapie bowiem przeprowadza się analizę poszczególnych syntagm, wyodrębniając z nich wyrażenia i formuły odnoszące się do Trójcy Świętej i każdej z Osób Boskich z osobna. Trzeci etap poświęciliśmy porządkowaniu wydobytych treści i utworzeniu słownika wyrażen określających Trójcę Świętą podczas celebracji liturgicznych sakramentów chorych.

Jak wynika ze słownika wyrażen celebratywnych, który powstał jako owoc studium, uczestnicząc w sakramentach chorych odkrywamy przebogaty obraz Boga. Bez zastosowania metod hermeneutycznych trudno byłoby sobie to bogactwo wyobrazić, nawet mając do dyspozycji inne wartościowe i pomocne opracowania⁹

SŁOWNIK WYRAŻEŃ CELEBRATYWNYCH OBRAZUJĄCYCH TRÓJCĘ ŚWIĘTĄ W OBRZĘDACH SAKRAMENTÓW CHORYCH

Jak zaznaczyliśmy wyżej, w wyniku hermeneutycznego studium obrzędów *Sakramentów chorych*, dzięki uważnej analizie wyodrębnionych syntagm, utworzyliśmy słownik wyrażen celebratywnych tych obrzędów. W całości jest to obszerny i bardzo interesujący materiał teologiczny. W naszym studium będzie on jednak wykorzystany tylko częściowo¹⁰ Interesują nas bowiem „kluczowe” hasła wywoławcze, odnoszące się przede wszystkim do Trójcy Świętej. Hasła wywoławcze, podzielone dla lepszej czytelności według Osób Boskich, zaczną przed nami „malować” teologiczno-liturgiczny

⁹ Por. J. Stefański. *Spotkanie z Chrystusem uzdrawiającym w sakramencie chorych*. W: A. Durak (red.). *Łądzkie Sympozja Liturgiczne II*. Kraków 2000 s. 291-329; D. Kwiatkowski. *Pneumatologiczny wymiar sakramentu namaszczenia chorych*. W: S. Koperek (red.). *Ante Deum stantes* s. 413-425.

¹⁰ Cały utworzony słownik nie jest nam obecnie potrzebny do tematu o Trójcy Świętej, ale może być źródłem do innych opracowań związanych z badaniami nad sakramentami chorych.

obraz Trójjedynego Boga zawarty w celebracji sakramentów chorych. Nie chodzi o słownik ułożony na wzór konkordancji. Taki trudno byłoby zastosować w ewentualnych opracowaniach, np. w homiletyce, w katechetyce czy w duszpasterstwie.

Przy każdym wyrażeniu słownika umieszczona jest odpowiednia dokumentacja. Pozwala ona z łatwością odnaleźć kontekst celebracyjny danego wyrażenia¹¹ Przechodzimy zatem do wydobytego z tekstów słownika i podajemy refleksji wyrażenia odnoszące się do Osób Boskich.

BÓG OJCIEC

Bóg 46-49a, 50, 51/6, 59, 60, 65abc, 98, 100c, 102b, 128, 134, 140

Bóg błogosławiący 102b

Bóg błogosławiony 50d, 98

Bóg błogosławiony na wieki 98

Bóg błogosławiony teraz 98

Bóg czuwający nad całym światem 51/6

Bóg czuwający nad chorym 51/6

Bóg czuwający nad rodziną 51/6

Bóg dający miłość 100c

Bóg dający pokój 140a

Bóg dający pomoc łaski dla ciała 100c

Bóg dający pomoc łaski dla duszy 100c

Bóg dający siły do dźwigania krzyża 51/6

Bóg dający ulgę w cierpieniach 98

Bóg dający wzrost łaski 65b

Bóg dobry 50

Bóg dokonujący odkupienia 65b

Bóg doprowadzający do radości wiecznej 132b

Bóg doprowadzający do życia wiecznego 60

Bóg gładzący grzechy 50

Bóg litościwy 60

Bóg łaskawie wyglądający (na chorego) 100c

Bóg miłosierny 47

Bóg miłościwy 50

Bóg nasz 50, 59a

¹¹ Cyfra stojąca przy konkretnym wyrażeniu oznacza numerację w studiowanej księdze obrzędów, a zamieszczone przy cyfrach małe litery doprecyzowują teksty znajdujące się pod tym numerem.

- Bóg naszą nadzieją 50
Bóg odpuszczający grzechy 60
Bóg odpuszczający przewinienia 50
Bóg Opatrznością 51/6
Bóg otwierający bramy nieba 132b
Bóg patrzący litościwie 140a
Bóg pocieszający w utrapieniu 50
Bóg posyłający Syna 98
Bóg pozwalający pić z jednego kielicha 65c
Bóg pozwalający spożywać chleb eucharystyczny 65c
Bóg przebaczący kary w życiu przyszłym 132b
Bóg przebaczący dary w życiu teraźniejszym 132b
Bóg przyjmujący do swego królestwa 140a
Bóg przywracający siły 51/6
Bóg przywracający zdrowie 46, 51/6
Bóg sprawiający 65b, 100c
Bóg udzielający błogosławieństwa 49a
Bóg umacniający w słabościach 98
Bóg wieczny 46, 65a
Bóg wspierający nas 59
Bóg wspierający rodzinę 51/6
Bóg wszechmogący 46, 49, 51/6, 59a, 60, 65a, 102b, 132b, 134, 141
Bóg wysłuchujący prośb 46
Bóg wysłuchujący spowiedzi 59a
Bóg zbawiający 98
Bóg żywy 50
- Ojciec 48, 49ab, 50, 51/1-3, 61 Ewg, 62, 65d, 100e, 102b, 128, 132a, 134, 141
Ojciec błogosławiący 102b
Ojciec dający chleb 48, 62
Ojciec dający królestwo 48, 62
Ojciec dobry 65d
Ojciec miłosierdzia 50
Ojciec miłosierny 51/3, 100e
Ojciec miłujący nas 51/1, 61 Ewg, 100e
Ojciec nasz 48, 62, 65b
Ojciec niebieski 51/1-3
Ojciec obdarzający miłością 100e
Ojciec oczyszczający nas z grzechu 51/3
Ojciec odpuszczający grzechy 100e
Ojciec odpuszczający winy 48, 50, 62
Ojciec posyłający Syna 61 Ewg

Ojciec przebaczący 100e
Ojciec przebywający wśród nas 61 Ewg
Ojciec przychodzący do nas 61 Ewg
Ojciec przyjmujący cierpienia chorego 51/3
Ojciec przyjmujący nas 61 Ewg
Ojciec przyjmujący wszystkich grzeszników 51/3
Ojciec święty 65a
Ojciec udzielający pomocy 51/1
Ojciec w niebie 48, 62
Ojciec wszechmogący 98
Ojciec zbawiający od złego 48, 62
Ojciec znający dobro 100e
Ojciec zsyłający Jednorodzonego Syna 51/1
Ojciec żyjący 61 Ewg

Pan (Bóg) 48, 50, 59a, 65a, 96a, 99
Pan czyniący cuda 50
Pan dający ulgę w cierpieniach 96a
Pan dający zdrowie 96a
Pan dający życie 96a
Pan dobry 50
Pan łaskawie podźwigający 98
Pan łaskawy 50
Pan mój 50
Pan nawiedzający 96a
Pan nieskończonego miłosierdzia 98
Pan odpuszczający grzechy 98
Pan pełen chwały 50
Pan pełen mocy 50
Pan przychodzący 50
Pan umacniający świętym namaszczeniem 96a
Pan wieczny 50
Pan wspomagający leczących chorego 96a
Pan wspomagający łaską Ducha Świętego 98
Pan wspomagający pielęgnujących chorego 96a
Pan wybawiający 98
Pan wyzwalający od zła 96a
Pan zachowujący od grzechu 96a
Pan zachowujący od pokus 96a

Stworzyciel nieba i ziemi 134

Wieczne zbawienie 140b

Wiekuiste zbawienie wierzących 46

SYN BOŻY

Baranek Boży 63

Baranek Boży, który gładzi grzechy świata 63

Baranek Boży wzywający na Ucztę 63

Chleb nasz 56b

Chleb uwielbiony 56b

Chleb żywy 56b

Chrystus 42-44, 47, 49a, 50, 51/1, 51/2-6, 56a, 59c, 61 Ewg, 65a-d, 92, 93c, 98, 100c, 138, 140a-b

Chrystus cierpiący 43, 51/3

Chrystus dający łaskę 92

Chrystus dający moc 92

Chrystus dający pokarm na drogę 128

Chrystus dający zadatek zmartwychwstania 128

Chrystus dający zdrowie ciała 49a

Chrystus dający zdrowie duszy 49a

Chrystus dobrze czyniący 93c

Chrystus Drogą 61 Ewg

Chrystus litujący się nad ludem 93c

Chrystus napełniający łaską 56a

Chrystus obdarzający chwałą 56a

Chrystus odnawiający dzieła swej męki 59c

Chrystus Pośrednikiem 51/1, 51/3, 51/6, 65a-c, 98, 100c, 100e, 140a-b

Chrystus prowadzący do życia wiecznego 138

Chrystus przychodzący 93c

Chrystus strzegący chorego 138

Chrystus trwający w nas 61 Ewg

Chrystus umarły 65b

Chrystus umęczony 56a, 57

Chrystus uzdrawiający chorych 93c

Chrystus w Ciele (Eucharystii) 64

Chrystus w Komunii świętej 52-53

Chrystus w Najświętszym Sakramencie 54, 56

Chrystus w Sakramencie Chleba 56b

Chrystus we Krwi 64

- Chrystus wysłuchujący 135
Chrystus zbawiający 51/3, 65c
Chrystus zmartwychwstały 57, 65b
- Jezus 48, 50, 51/2, 95
Jezus będący z nami 102b
Jezus błogosławiący 102b
Jezus broniący nas 102b
Jezus Chrystus 48, 51/5, 65a, 92, 100b, 100e, 102b, 128, 134, 135
Jezus cierpiący za nas 92
Jezus idący przed nami 102b
Jezus królujący 51/5
Jezus łaskawie wyglądający na nas 102b
Jezus miłościwy 50
Jezus mówiący (przepowiadający) 95
Jezus mówiący przez apostoła 92
Jezus narodzony z Maryi Dziewicy 134
Jezus obecny przy nas 102b
Jezus obecny wśród nas 92
Jezus odpowiadający na błagania 95
Jezus ofiarujący się 51/5
Jezus pogrzebany 134
Jezus powstały z martwych 134
Jezus prowadzący nas 102b
Jezus przychodzący 95
Jezus przyjmujący cierpienia 51/5
Jezus strzegący nas 102b
Jezus umęczony 134
Jezus uzdrawiający 95
Jezus ukryty w Najświętszym Sakramencie 63
Jezus wchodzący do Kafarnaum 95
Jezus wieczny 51/5
Jezus zachowujący nas 102b
Jezus zadziwiony 95
Jezus zasiadający po prawicy Ojca 134
Jezus zbawiający 51/5
Jezus zwracający się do nas 92
Jezus żyjący 51/5
- Kapłan Najwyższy 51/5
Kapłan wieczny 51/5

Najdroższa Krew 65a

Najświętsze Ciało 65a

Najświętszy Sakrament 64

Nauczyciel 50

Odkupiciel królujący 100a

Odkupiciel leczący słabości 100a

Odkupiciel nasz 57, 100a

Odkupiciel oddalający wszystkie cierpienia 100a

Odkupiciel odpuszczający grzechy 100a

Odkupiciel pokrzepiający łaską Ducha Świętego 100a

Odkupiciel przywracający zdrowie ciała 100a

Odkupiciel przywracający zdrowie duszy 100a

Odkupiciel świata 51/2

Odkupiciel wieczny 100a

Odkupiciel wszystkich ludzi 100d

Odkupiciel żyjący 100a

Pan 42, 46, 50, 51/1-2, 51/4, 51/6, 59b, 59c, 61 (*1 Kor 11, 26*), 63, 92, 93c, 95, 100b, 135, 140b

Pan cierpiący 51/4

Pan czyniący nas uczestnikami ofiary paschalnej 59c

Pan dający Krew 135

Pan dający swoje Ciało 135

Pan dający ufność 100b

Pan dający uzdrowienie ciała 100b

Pan dający uzdrowienie duszy 100b

Pan dający życie 135

Pan dający życie wieczne 135

Pan dźwigający nasze boleści 93c

Pan Jezus 51/251/4, 51/7, 92, 93c, 100d

Pan Jezus dający nadzieję zbawienia 100d

Pan Jezus noszący nasze cierpienia 100d

Pan Jezus umacniający 100d

Pan Jezus umęczony 100d

Pan Jezus znoszący nasze słabości 100d

Pan królujący 51/2, 51/4, 92, 100b

Pan, który zmiłował się nad nami 59c

Pan litościwy 59b

Pan łaskawie spoglądający na służbę/służebnicę 100b

Pan miłosierny 59b, 92

Pan miłościwy 93c

- Pan miłujący chorego 50
Pan miłujący nas 135
Pan mówiący do nas 50
Pan nasz 46, 51/1, 51/3, 51/6, 65a-d, 92, 98, 100c, 134, 140a-b
Pan obarczony naszym cierpieniem 93c
Pan obecny wśród nas 92
Pan odkupujący świat 51/2
Pan odpuszczający grzechy 92
Pan oświecający światłem Ducha Świętego 51/4
Pan otaczający opieką 92
Pan pokrzepiający mocą 100b
Pan polecający wkładać ręce na chorych 93c
Pan pomnażający wiarę 50
Pan pozwalający uczestniczyć w swej męce 100b
Pan przychodzący do mnie 63
Pan przychodzący do nas 61 (*1 Kor 11, 26*)
Pan uczący miłować 50
Pan udzielający pociechy 100b
Pan umęczony 51/2, 59c, 61 (*1 Kor 11, 26*), 100b
Pan uwalniający ludzi od chorób 100b
Pan uwalniający ludzi od grzechów 100b
Pan uzdrawiający 50
Pan uzdrawiający duszę 63
Pan w ludzkiej naturze 100b
Pan w swoim Ciele 117
Pan w swojej Krwi 117
Pan widzący 51/4
Pan wieczny 51/2, 51/4, 92, 100b
Pan wydający się na śmierć 135
Pan wypowiadający słowo 63
Pan zabity 59c
Pan zapraszający na ucztę w niebie 135
Pan zbawiający 59b
Pan zmartwychwstały 59c
Pan znający naszą miłość 50
Pan żyjący 51/2, 51/4, 92, 100b
- Pośrednik 61 Ewg
Prawda 61 Ewg, 140a
- Syn 49a-b, 50, 51/1-3, 61 Ewg, 65a-b, 98, 100e, 102b, 132a, 140b, 141
Syn błogosławiący 102b

Syn Boga 140a
Syn Boga żywego 50
Syn Boży 49a
Syn dający nam swoją Krew 61 Ewg
Syn dający życie wieczne 61 Ewg
Syn Dawida 50
Syn Jednorodzony 51/1, 98
Syn Jedyny 134
Syn karmiący nas swoim Ciałem 61 Ewg
Syn, który otworzył bramy życia wiecznego 100e
Syn, który stał się człowiekiem 98
Syn leczący nasze choroby 98
Syn posłany przez Ojca 61 Ewg
Syn przebywający wśród nas 61 Ewg
Syn przychodzący do nas 61 Ewg
Syn spożywany przez nas 61 Ewg
Syn trwający w nas 61 Ewg
Syn wskrzeszający 61 Ewg
Syn zbawiający nas 51/1
Syn zsyłający z nieba chleb 61 Ewg
Syn żyjący przez Ojca Ewg

Zbawiciel 59b
Zbawiciel dający Ciało 128
Zbawiciel dający Krew 128
Zbawiciel, który odszedł do Ojca 128
Zbawiciel, który zostawił Sakrament Ciała i Krwi 128
Zbawiciel mój 51/6
Zbawiciel nasz 48, 51/1, 59c, 102b, 128
Zbawiciel nauczający 48
Zbawiciel świata 51/7

Zwycięzca śmierci 100e
Życie 61 Ewg

DUCH ŚWIĘTY

Duch Święty 49a-b, 51/4, 65d, 98, 100c, 102b, 132a, 141
Duch Święty błogosławiący 102b
Duch Święty oświecający serce 49a
Duch Święty prowadzący 49a

Duch Święty umacniający 98, 100c

Pocieszyciel 98

ZAKOŃCZENIE

Zaprezentowane hermeneutyczne studium obrzędów *Sakramentów chorych* miało na celu odkrycie teologiczno-liturgicznych treści, pozwalających odczytać obraz Trójcy Świętej w tych obrzędach. Okazało się, że bogactwo tych treści znacznie przewyższyło oczekiwania studiującego.

Poddając dalszym teologicznym badaniom wyodrębnione z syntagm wyrażenia, można kontemplować Boga Ojca, Syna Bożego i Ducha Świętego właśnie takich, jakimi spotykamy Ich w sakramentach chorych. Znajdujemy tu także odpowiedź, dlaczego Bóg postępuje wobec chorego i tych, którzy mu posługują, według tej, a nie innej logiki oraz w jaki sposób każda z Osób Boskich w tych sakramentach działa dla dobra człowieka, spragnionego zdrowia duszy i ciała, a ostatecznie osiągnięcia zbawienia.

Najcenniejszym osiągnięciem powyższego studium jest niewątpliwie powstały „słownik wyrażen celebratywnych obrazujących Trójcę Świętą”. Można go wykorzystać wielorako i w różnych dziedzinach teologicznych, a zwłaszcza w szeroko rozumianej teologii praktycznej.

BIBLIOGRAFIA POSZERZAJĄCA STUDIUM

- AA. VV.: Competenza per celebrare l'Unzione degli infermi. „Rivista liturgica” 80:1993 s. 3-108.
- Borobio D.: Unzione degli infermi. W: D. Borobio (red.). La celebrazione della Chiesa. I sacramenti. T. 2. Torino 1994 s. 731-834.
- Kwiatkowski D.: Gli effetti del sacramento degli infermi secondo l'*Ordo Unctionis Infirmorum* e il *Catechismo della Chiesa Cattolica* – In riferimento alle fonti storiche e liturgiche. Roma 1998.
- Stefański J.: Sakrament chorych w dziejach i życiu Kościoła. Gniezno 2000.

THE IMAGE OF THE HOLY TRINITY
IN THE RITE OF ANOINTING OF THE SICK
A HERMENEUTIC STUDY OF THE CELEBRATION TEXT

S u m m a r y

The present hermeneutic study of the book *The Rite of Anointing and Pastoral Care of the Sick* (*Ordo unctionis infirmorum eorumque pastoralis curae*; in Polish: *Sakramenty chorych. Obrzędy i duszpasterstwo*) aims at discovering theological-liturgical contents allowing to find the image of the Holy Trinity in those rites. Its most valuable achievement is undoubtedly the "dictionary of celebrative phrases depicting the Holy Trinity" It may be used in many ways and in various theological fields, and especially in the broadly understood practical theology.

Subjecting the phrases from syntagmas to further theological study we can contemplate God the Father, God's Son and the Holy Spirit as exactly such as we find them in the anointing of the sick. We also find an answer here to the question why God acts towards the sick and towards those who take care of him according to the particular logic, and in what way each of the Divine Persons acts in those sacraments for the good of the man who is starving for the health of the body and the soul, and ultimately for salvation.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: sakrament chorych, Trójca Święta w sakramentach chorych, hermeneutyka liturgiczna.

Key words: anointing of the sick, the Holy Trinity in the anointing of the sick, liturgical hermeneutics.